

УДК 378.014.6:005.6

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2024-78-18-24>

ГАННА КРАСИЛЬНИКОВА

<https://orcid.org/0000-0002-4846-722X>

krasylnykovah@khnmu.edu.ua

доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри технологічної та професійної освіти і
декоративного мистецтва,
завідувачка відділу забезпечення якості вищої
освіти

Хмельницький національний університет
вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький

ВІКТОР ЛОПАТОВСЬКИЙ

<https://orcid.org/0000-0002-8830-1398>

viktor_lopatovskiy@khnmu.edu.ua

кандидат економічних наук, доцент кафедри
обліку, аудиту та оподаткування,
проректор з науково-педагогічної роботи
Хмельницький національний університет
вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький

СЕРГІЙ КРАСИЛЬНИКОВ

<https://orcid.org/0000-0003-0221-0813>

krasylnykovs@khnmu.edu.ua

кандидат технічних наук, доцент кафедри
технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва
Хмельницький національний університет
вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький

АЛГОРИТМ МОНІТОРИНГУ ТА ПЕРЕГЛЯДУ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ У СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ

У статті презентовано алгоритм моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм в системі забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти закладу вищої освіти. Доведено, що відповідальність за забезпечення якості у сфері вищої освіти делегована на інституційний рівень, де безпосередньо планується, організовується та реалізується освітній процес. Схарактеризовано процедури та порядок моніторингу, періодичного перегляду та оновлення освітніх програм на п'яти організаційних рівнях системи внутрішнього забезпечення якості (СВЗЯ). Підсумовано, що дотримання порядку моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм дозволить досягти стратегічної мети університету щодо надання здобувачам вищої освіти якісних освітніх послуг на основі стійкої співпраці зі стейкхолдерами.

Ключові слова: освітня програма, моніторинг, періодичний перегляд, забезпечення якості.

HANNA KRASYLNYKOVA

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Head of the Higher Education Quality Assurance
Department

Khmelnytskyi National University
11, Instytutaska Str., Khmelnytskyi, Ukraine

VIKTOR LOPATOVSKYI

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Vice-Rector for Scientific and Pedagogical Work
Khmelnytskyi National University
11, Instytutaska Str., Khmelnytskyi, Ukraine

SERGII KRASYLNYKOV

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor
Khmelnytskyi National University
11, Instytutaska Str., Khmelnytskyi, Ukraine

ALGORITHM FOR MONITORING AND REVIEWING STUDY PROGRAMS IN THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE SYSTEM

The article presents an algorithm for monitoring and periodic review of study programs in the university system for quality assurance in higher education. It is proved that the responsibility for quality assurance in higher education is delegated to the institutional level, where the learning process is directly planned, organized and implemented. The procedures and order of monitoring, periodic review and updating of study programs at five organizational levels of the internal quality assurance system (IQAS) are characterized. It was determined that information about stakeholders' satisfaction of the quality of training and their recommendations for further improvement of study programs is collected at the first level of the IQAS. The second level of IQAS (department) is responsible for monitoring the study programs and periodic review based on changes in the legislative framework, taking into account the best pedagogical education of Ukrainian and foreign universities, the results of stakeholder surveys, etc. Responsible persons of the third level of IQAS (faculty) control the deadlines, the process of preparation and completion of procedures for external quality assurance in higher education, periodic review of study programs, curricula, programs of subjects for their compliance with higher education standards, urgent requirements of the labor market, educational needs and the interests of students. At the fourth level of the IQAS, structural units monitor the content of study programs for compliance with the Licensing Requirements for Educational Activities, the regulatory framework of higher education of Ukraine, and the current regulatory university documents. The fifth level of the IQAS is responsible for monitoring compliance with the requirements of the internal quality assurance

system, including the academic integrity system at all organizational levels. It is summarized that compliance with the procedure for monitoring and periodic review of study programs will allow the university to achieve strategic goal of providing high-quality educational services to students based on sustainable cooperation with stakeholders.

Key words: *study program, monitoring, periodic review, quality assurance.*

Якісна підготовка фахівців різного спрямування є наріжним чинником відновлення економіки в повоєнній Україні. Ключова роль у забезпеченні належної якості вищої освіти відведена закладам вищої освіти (ЗВО), які безпосередньо планують, організують і реалізують освітній процес. Делегування відповідальності за забезпечення якості на інституційний рівень у системах вищої освіти країн Європейського простору вищої освіти засвідчено в заяві міністрів освіти європейських країн у Берлінському комюніке (2003), а саме, «відповідно до принципу інституційної автономії, основна відповідальність за забезпечення якості у сфері вищої освіти лежить на кожному закладі» [11]. Відтак, розроблення та впровадження університетських систем та процедур забезпечення якості вищої освіти стає фундаментальною умовою досягнення в кожному закладі європейської якості освіти.

Подальший розвиток ідеї забезпечення якості вищої освіти відбувся з прийняттям учасниками Болонського процесу Європейських стандартів і рекомендацій для забезпечення якості вищої освіти (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher, ESG) у 2005 р. та в подальшому, які серед інших містять стандарт щодо внутрішнього забезпечення якості на інституційному рівні – «Періодичний перегляд програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» [12].

В Україні поняття «освітня програма» (ОП) увійшло в науково-педагогічний обіг з прийняттям Закону України «Про вищу освіту», воно трактується як єдиний комплекс освітніх компонентів, спрямованих на досягнення результатів навчання, що дає право особі на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій) [9]. Водночас система забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) (ст. 16 цього Закону) передбачає серед інших процедуру моніторингу та періодичний перегляд освітніх програм.

Дотримання вимог законодавства ЗВО щодо моніторингу освітніх програм є предметом контролю з боку Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти під час акредитації ОП, що полягає в оцінюванні освітньої програми та/або освітньої діяльності ЗВО за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти [7]. При цьому, критеріями оцінювання якості, що безпосередньо стосуються освітньої програми, є «Проектування та цілі освітньої програми» (критерій 1), «Структура та зміст освітньої програми» (критерій 2), «Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми» (критерій 8). Інші критерії націлені на оцінювання спроможності закладу освіти забезпечити досягнення здобувачами освіти, передбачених в ОП результатів навчання [10].

Отже, на основі рекомендацій Міністерства освіти і науки України заклади вищої освіти активно розробляють положення, які унормовують процедури розроблення, експертизи та затвердження освітніх програм, дотримання принципів і процедур забезпечення якості (моніторинг, оцінювання, періодичність перегляду тощо) [3].

У zakresах нашого дослідження варто відзначити праці вітчизняних науковців: становлення та розвиток моніторингу якості освіти в Україні – І. Булах, С. Бабінець, О. Локшина; моніторинг якості вищої освіти на інституційному рівні – І. Анненкова, Н. Байдацька, О. Бліснів, В. Вербець, Л. Віткін, О. Волосовець, Ю. Вороненко, А. Денісенко, В. Зінченко, С. Кретович, Л. Коробович, Т. Лукіна, О. Ніколенко, О. Островерх, В. Приходько, О. Родіонов, Л. Серкова, І. Соколова, Г. Хімічева, Т. Хоруженко, О. Туржанська, Є. Хриков, Н. Чайкіна та інші; розроблення освітніх програм у вітчизняній вищій освіті – В. Кремень, В. Луговий, Ю. Рашкевич, Ж. Таланова та ін.

Так, колектив авторів під керівництвом В. Кременя [8] вперше обґрунтував структуру профілю ОП, узятую за основу при розробленні Міністерством освіти і науки України примірного зразка освітньо-професійної програми для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти [6].

Натомість питання процедур моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм в закладах вищої освіти та порядку їх реалізації не висвітлені в літературі повною мірою, а відтак потребують окремих наукових досліджень та узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Мета статті полягає у виокремленні процедур моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм на інституційному рівні, установленні порядку їхньої реалізації в межах системи внутрішнього забезпечення якості.

Хмельницький національний університет (ХНУ) на засадах академічної автономії реалізує систему внутрішнього забезпечення якості [4], що охоплює п'ять організаційних рівнів: перший – здобувачі вищої освіти; другий – кафедра; третій – факультет; четвертий рівень – структурні підрозділи університету; п'ятий – Наглядова рада ХНУ, учена рада ХНУ, постійна Комісія вченої ради ХНУ із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (рис.1).

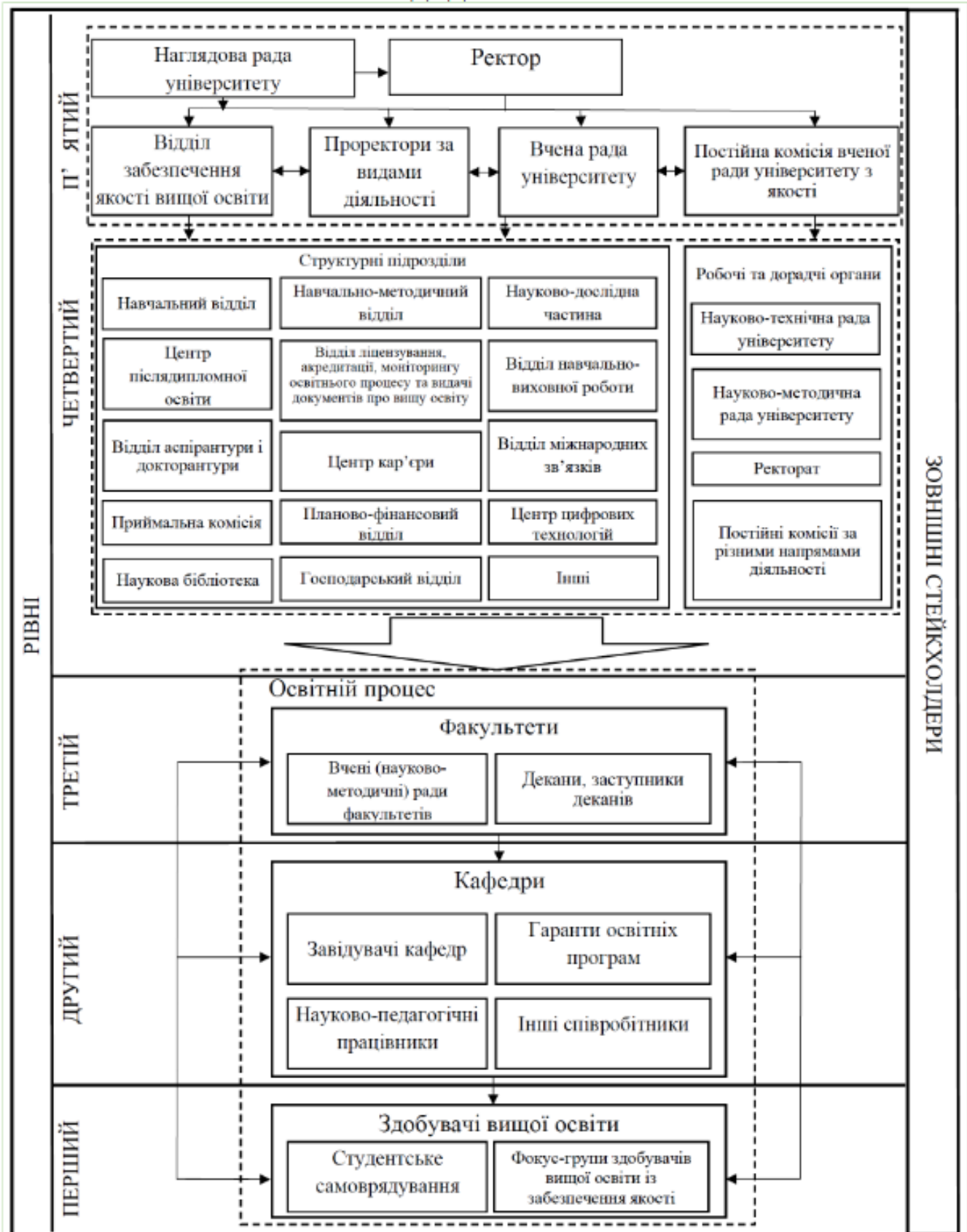

Рис. 1. Організаційна структура системи внутрішнього забезпечення якості в Хмельницькому національному університеті

Одним із оперативних завдань функціонування системи внутрішнього забезпечення якості є моніторинг освітніх програм, що полягає в їхньому періодичному перегляді, аналізі змісту навчальних дисциплін та освітніх компонентів на предмет їхньої відповідності нагальним вимогам ринку праці та врахування потреб стейкхолдерів тощо. На кожному організаційному рівні визначені учасники процесу моніторингу ОП, їхні функціональні обов'язки, встановлена підпорядкованість

структурних підрозділів та межі їхньої відповідальності у процесах забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти.

Схарактеризуємо детальніше процедури моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм в розрізі рівнів системи внутрішнього забезпечення якості ХНУ.

На першому рівні системи внутрішнього забезпечення якості (рис. 2) здобувачі вищої освіти, у т.ч. учасники фокус-груп здобувачів вищої освіти із забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти зі спеціальностей усіх рівнів вищої освіти, представники студентського самоврядування щорічно беруть участь в анкетуваннях щодо якості змісту професійної підготовки (освітніх програм) за спеціальностями та якості викладання освітніх компонент ОП, на якій вони навчаються. Пропозиції та зауваження, висловлені здобувачами вищої освіти під час опитування, бесід з гарантом ОП, викладачами тощо, обговорюються на засіданні випускової кафедри та беруться до уваги колективом розробників проекту оновлення освітньої програми [5].

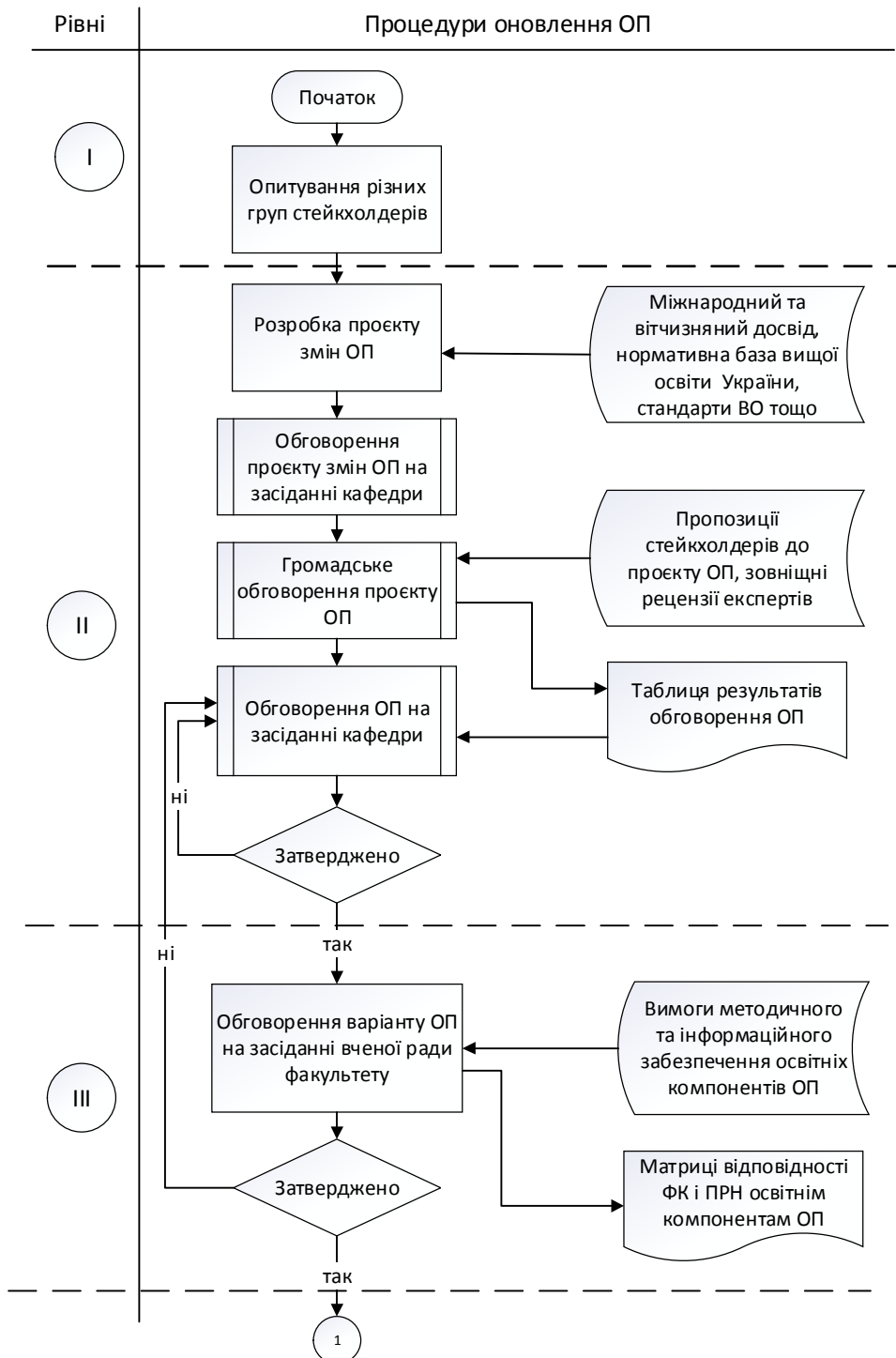

Рис. 2. Алгоритм оновлення освітньої програми на різних рівнях системи забезпечення якості вищої освіти Хмельницького національного університету

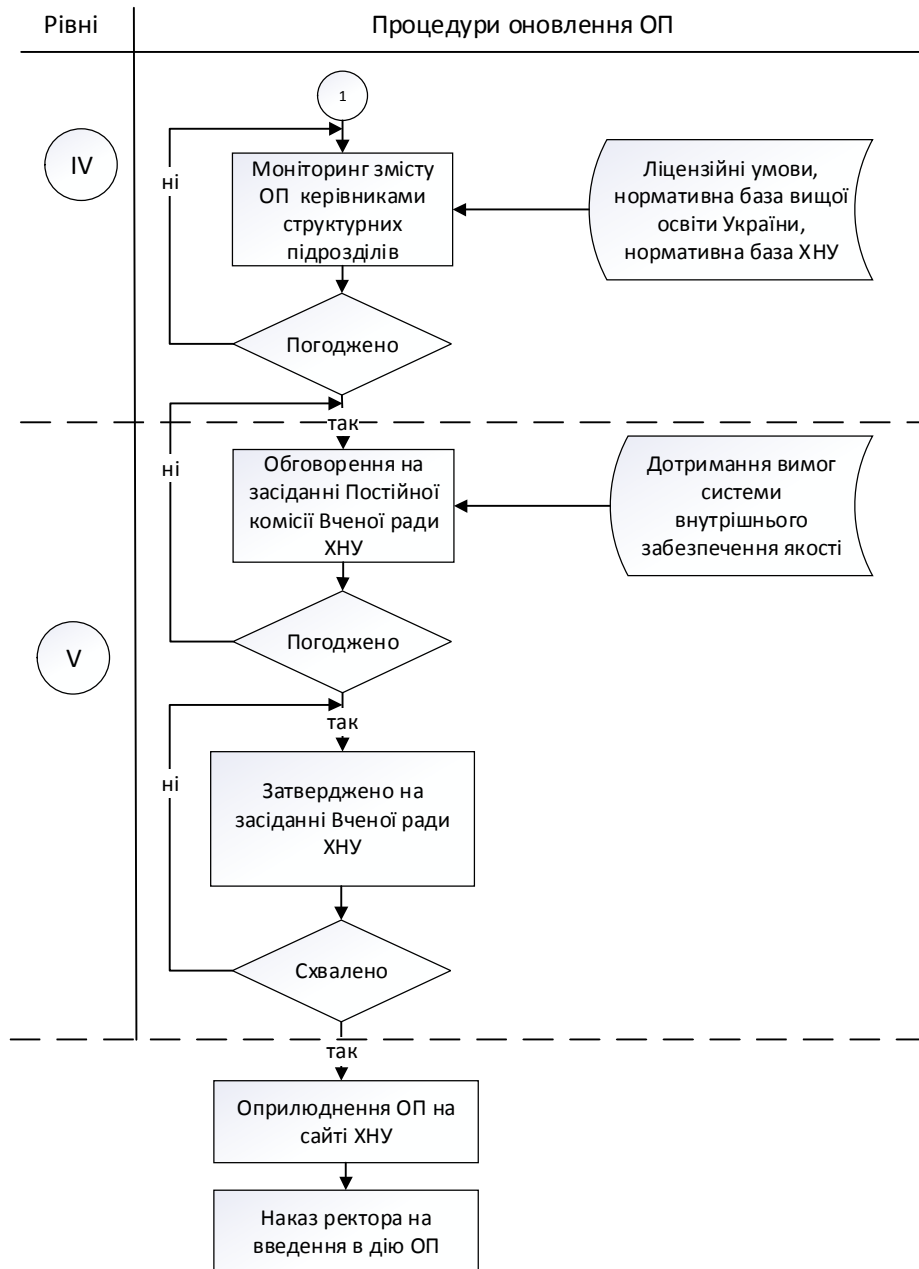

Рис. 2. Алгоритм оновлення освітньої програми на різних рівнях системи забезпечення якості вищої освіти Хмельницького національного університету (закінчення)

Викладачі, які реалізують освітню програму, також долучаються до її вдосконалення шляхом анкетування та висловлення власних пропозицій щодо оновлення змісту окремих освітніх компонентів та освітньої програми в цілому, покращення умов її реалізації або під час колективного обговорення проектів ОП на засіданнях кафедр, вчених рад факультетів, науково-методичної ради університету, методичних семінарах, науково-практичних конференціях тощо.

Щодо зовнішніх стейкхолдерів – роботодавців, які мають можливість долучатися до вдосконалення освітніх програм під час періодичного анкетування на тему «Оцінювання якості професійної підготовки випускників освітньої програми роботодавцями», зустрічей у форматі «Круглий стіл», участі в роботі атестаційних комісій, організації та обговоренні підсумків проведення різних видів виробничих практик, конференцій, дискусій тощо. Випускники університету висловлюються щодо якості освітньої програми, на якій вони навчалися, під час їхнього анкетування на тему «Оцінювання якості професійної підготовки випускниками освітньої програми» або зустрічей з випускниками, які організовуються університетом щорічно.

Перелік обов'язкових анкетувань стейкхолдерів на різних організаційних рівнях управління в університеті представлений у формі щорічної програми опитування, контроль за виконанням якої здійснює відділ забезпечення якості вищої освіти.

На другому рівні системи внутрішнього забезпечення якості (кафедри) задіяні такі стейкхолдери: керівники проектних груп (гаранти) та члени проектних груп з розроблення ОП для

усіх рівнів вищої освіти, завідувачі кафедр; науково-педагогічні працівники – члени групи забезпечення ОП; зовнішні стейкхолдери (за згодою) тощо. Вони здійснюють моніторинг якості змісту професійної підготовки фахівців (розроблення, періодичний перегляд та оновлення освітніх програм, робочих програм навчальних дисциплін, силабусів) у розрізі спеціальностей, спеціалізацій тощо; моніторинг навчально-методичного та інформаційного забезпечення освітнього процесу в межах освітніх компонент випускової кафедри; планування заходів для постійного покращення якості професійної підготовки майбутніх фахівців за ОП та їх реалізацію.

Оновлення освітніх програм відбувається з урахуванням змін законодавчої бази вищої освіти України, міжнародних освітніх тенденцій, кращого педагогічного досвіду розроблення та реалізації схожих ОП вітчизняними та зарубіжними закладами вищої освіти, рецензій експертів на освітні програми та пропозицій щодо покращення ОП. Результати обговорень проєктів освітніх програм та змісту оновлених ОП занотовуються в протоколах засідань випускових кафедр.

Третій рівень системи внутрішнього забезпечення якості (факультети), за діяльність якого відповідають декан (заступники декана) факультету, члени вченої (науково-методичної) ради факультету, інші співробітники та зовнішні стейкхолдери (за згодою) передбачає виконання таких функцій: контроль термінів процесу підготовки та проходження процедур зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (ліцензування спеціальностей та акредитація освітніх програм); періодична експертиза освітніх програм, навчальних планів, робочих програм навчальних дисциплін на предмет їхньої відповідності стандартам вищої освіти, нагальним вимогам ринку праці, освітнім потребам та інтересам здобувачів вищої освіти тощо; моніторинг навчально-методичного та інформаційного забезпечення освітнього процесу в розрізі освітніх програм та спеціальностей; моніторинг міждисциплінарних зв'язків освітніх компонентів ОП [2]. Особливу увагу приділяють контролю матриць відповідності загальних компетентностей (ЗК), фахових компетентностей (ФК) та програмних результатів навчання (ПРН) освітнім компонентам ОП. Результати обговорень змісту оновлених освітніх програм занотовують у протоколах засідань вчених (науково-методичних) рад факультетів.

До четвертого рівня системи внутрішнього забезпечення якості відносяться структурні підрозділи ХНУ, що відповідають за реалізацію процедур та заходів із забезпечення якості (навчальний відділ, відділ аспірантури і докторантури тощо), та структурні підрозділи, залучені до цих процедур (приймальна комісія, наукова бібліотека тощо) та ін. Їхні функції при періодичному перегляді ОП полягають у моніторингу змісту освітніх програм на предмет відповідності Ліцензійним вимогам провадження освітньої діяльності [1], нормативній базі вищої освіти України, чинним нормативним документам та посадовим інструкціям ХНУ. Результати діяльності структурних підрозділів щодо питань забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти періодично заслуховують на засіданнях ректорату та Науково-методичної ради університету.

На п'ятому рівні системи внутрішнього забезпечення якості діяльність Наглядової ради університету, вченої ради університету, постійної Комісії вченої ради університету з якості, відділу забезпечення якості вищої освіти націлена на розроблення стратегії розвитку ХНУ в умовах динамічних змін і реалізації намічених планів, створення актуальних освітніх програм з урахуванням вимог усіх зацікавлених сторін до їхнього змісту та якості вищої освіти на основі результатів вивчення задоволеності зовнішніх і внутрішніх стейкхолдерів професійною підготовкою в університеті.

При розгляді оновлених освітніх програм на засіданні постійної Комісії вченої ради ХНУ з якості відбувається контроль дотримання вимог системи внутрішнього забезпечення якості, а також системи забезпечення академічної доброчесності на всіх організаційних рівнях. Учена рада університету затверджує оновлену освітню програму, яка впродовж робочого тижня має бути розміщена на сайті ХНУ у відповідній рубриці «Освітні програми». Наказом ректора університету оновлену освітню програму вводять у дію з першого вересня наступного навчального року. Результати роботи відділу забезпечення якості вищої освіти та постійної Комісії вченої ради ХНУ з якості періодично заслуховують на засіданнях вченої ради університету.

Висновки. Отже, визначення процедур моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм на інституційному рівні, установлення чіткого порядку їхньої реалізації відповідальними особами в межах системи внутрішнього забезпечення якості дозволить досягти стратегічної мети університету щодо надання здобувачам вищої освіти якісних освітніх послуг на основі стійкої співпраці зі стейкхолдерами та всіма зацікавленими сторонами.

Література

1. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності. Затверджені постановою Кабміну України від 30 грудня 2015 р. № 1187 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 № 365).
2. Методичні рекомендації до розроблення освітніх програм підготовки фахівців різних рівнів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті / Укл. Бегняк В. І., Любохинець Л. С. Хмельницький : Хмельницький національний університет, 2024. 44 с.
3. Положення про освітні програми підготовки здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті. URL: <http://surl.li/txzql> (дата звернення: 12.05.2024).

4. Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Хмельницькому національному університеті. URL: <http://surl.li/tyagu> (дата звернення: 20.05.2024).
5. Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у Хмельницькому національному університеті. URL: <https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normatyvni-dokumenty/polozhennya/pro-systemu-zabezpechennya-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf> (дата звернення: 20.05.2024).
6. Примірний зразок освітньо-професійної програми для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти (лист МОН України від 28.04.2017 № 1/9-239).
7. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Наказ МОНУ від 11.07.2019 № 977. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text> (data of appeal:20.05.2024).
8. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с.
9. Україна. Закони. Про вищу освіту: закон України від 01.07.2014 № 1556-VII (з доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 20.05.2024).
10. Україна. Закони. Про освіту: закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (з доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 12.05.2024).
11. Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003. URL: <http://www.ehea.info/page-ministerial-conference-berlin-2003> (data of appeal: 20.05.2024).
12. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European higher Education Area (ESG). Approved by the Ministerial Conference in Yerevan, on 14-15 May 2015. URL: <http://surl.li/txnpi> (data of appeal: 20.05.2024).

References

1. Litsenziini umovy provadzhennia osvitnoi diialnosti. Zatverdzeni postanovoiu Kabminu Ukrainy vid 30 hrudnia 2015 r. № 1187 (v redaktsii postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.03.2021 № 365). [License conditions for conducting educational activities. Approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 30, 2015, No. 1187 (as amended by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 24, 2021, No. 365)]. [in Ukrainian].
2. Behniak V.I., Liubokhynets L.S. (2024) Metodichni rekomendatsii do rozroblennia osvitnikh proham pidhotovky fakhivtsiv riznykh rivniv vyshchoi osvity u Khmelnytskomu natsionalnomu universyteti [Methodical recommendations for the development of educational programs for training specialists at different levels of higher education at Khmelnytsky National University]. Khmelnytsky, 44 p. [in Ukrainian].
3. Polozhennia pro osvitni prohramy pidhotovky zdobuvachiv vyshchoi osvity u Khmelnytskomu natsionalnomu universyteti [Regulations on educational programs of higher education at Khmelnytsky National University]. URL: <http://surl.li/txzql> (Accessed 20 May 2024). [in Ukrainian].
4. Polozhennia pro systemu vnutrishnoho zabezpechennia yakosti osvitnoi diialnosti ta yakosti vyshchoi osvity u Khmelnytskomu natsionalnomu universyteti [Regulations on the system of internal quality assurance of educational activities and quality of higher education at Khmelnytsky National University]. URL: <http://surl.li/tyagu> (Accessed 20 May 2024). [in Ukrainian].
5. Polozhennia pro systemu zabezpechennia akademichnoi dobrochesnosti u Khmelnytskomu natsionalnomu universyteti [Regulations on the system of ensuring academic integrity at Khmelnytsky National University]. Available at: URL: <http://surl.li/tyagu> (Accessed 20 May 2024). [in Ukrainian].
6. Prymirnyi zrazok osvitno-profesiinoi prohramy dlia pershoho (bakalavrskoho) ta druoho (mahisterskoho) rivniv vyshchoi osvity (lyst MON Ukrainy vid 28.04.2017 № 1/9-239) [Sample educational and professional program for the first (bachelor's) and second (master's) levels of higher education (letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 28.04.2017 No. 1/9-239)]. [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro akredytatsiiu osvitnikh proham, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity : Nakaz MONU vid 11.07.2019 № 977 [On Approval of the Regulation on Accreditation of Educational Programs for the Training of Higher Education Applicants: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 11.07.2019 No. 977. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text> (Accessed 20 May 2024). [in Ukrainian].
8. Rozroblennia osvitnikh proham. Metodichni rekomendatsii [Development of educational programs. Methodical recommendations] / Avt.: V.M. Zakharchenko, V.I. Luhovyi, Yu.M. Rashkevych, Zh.V. Talanova / Za red. V.H. Kremenia. K. : DP «NVTs «Priorytety», 2014. 120 s. [in Ukrainian].
9. Ukraina. Zakony. Pro vyshchu osvitu: zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII (z dopovnenniamy) [Ukraine. Laws. On Higher Education: Law of Ukraine of 01.07.2014 No. 1556-VII (as amended)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (Accessed 20 May 2024). [in Ukrainian].
10. Ukraina. Zakony. Pro osvitu: zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII (z dopovnenniamy) [Ukraine. Laws. On Education: Law of Ukraine of 05.09.2017 No. 2145-VIII (as amended)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Accessed 20 May 2024). [in Ukrainian].
11. Realising the European Higher Education Area. Communiqué of the Conference of Ministers responsible for Higher Education in Berlin on 19 September 2003. URL: <http://www.ehea.info/page-ministerial-conference-berlin-2003> (data of appeal: 20.05.2024). [in English].
12. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European higher Education Area (ESG). Approved by the Ministerial Conference in Yerevan, on 14-15 May 2015. URL: <http://surl.li/txnpi> (data of appeal: 20.05.2024). [in English].